

atvexa

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
103 33 Stockholm

Remissvar

Remissvar från Atvexagruppen avseende betänkandet SOU 2020:28,

En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad
resurstilldelning, diarienummer U2020/02667/S

Vi har tagit del av utredningen och delar i vissa perspektiv analysen. Vi vill dock påtala att vi i grunden har goda förutsättningar med dagens skolsystem där kommunala skolor och friskolor kan samexistera på ett bra sätt. Sedan finns det också utmaningar och förbättringsmöjligheter och vi behöver alltid utgå från barnets och elevens bästa i alla lägen. Grundläggande utbildning som kan ges med lika förutsättningar för alla elever är viktigt för såväl individens fortsatta liv, utveckling och hälsa som för ett samhälle där vi håller ihop och kan bryta segregationen.

Aktivt skolval & uppdaterade urvalsgrunder

Förslaget om aktivt skolval står vi helt bakom, vi tror att det skulle gynna alla elever att göra ett aktivt val. Vi tror också att valfriheten är viktig, så att alla barn och elever hittar en verksamhet som kan erbjuda den pedagogiska inriktning och lärmiljö som passar för just dem. Alla elever har rätt att välja en bra skola! För att säkerställa ett aktivt skolval måste information komma fram till alla familjer så att de på riktigt ges förutsättningar att välja den skola som fungerar bäst för barnen. Det kan handla om att erbjuda information om skolval på flera språk, informationstillfällen i bostadsområdena och att ge stöd till de som har svårt att tillgodogöra sig informationen.

Vi tror att ett aktivt skolval gynnas av, och förutsätter, ett nära samarbete mellan kommuner och enskilda aktörer, vilket utredningen också lyfter fram. Det finns flera praktiska exempel på att det kan vara svårt för huvudmän att bryta segregationen. För kommunala huvudmän beror det inte minst på skollagens skrivningar om att elever har rätt att placeras vid en skolenhet nära hemmet. För enskilda huvudmän kan det i stället handla om att skolan, trots att man vill, inte får möjlighet att ta emot nyanlända elever då dessa inte informeras om att en valmöjlighet finns utan direkt placeras i en kommunal skola. Detta belyser vikten av den ökade transparens som måste finnas mellan kommunen och de enskilda huvudmännen.

Vi ställer oss även bakom förslaget om tydligare urvalsgrunder. Förslaget går hand i hand med en av våra viktigaste värderingar, transparens. Transparens i urvalsprocessen är verkligen viktigt. Det får aldrig råda någon tvekan om på vilka grunder som urval till en skola görs – här måste likvärdighet och lika möjligheter råda!

Vi anser dock att fler antagningskriterier behöver utformas som komplement till utredningens förslag.

Det kan vara problematiskt med kötid som urvalsgrund och vi kan se oönskade effekter som att en del föräldrar ställer sina barn i kö så snart de föds. Vi vill se ett aktivt skolval som omfattar alla elever och då gärna vid en definierad tidpunkt, exempelvis då barnen är 4 år. Principerna för kösystemens utformning behöver också ses över.

Vi vill också passa på att trycka på vikten av att de lagreglerade urvalsgrunderna också ska omfatta verksamhetsmässiga samband mellan förskolor med en särskild profil eller inriktning och skolor med samma eller liknande profil eller inriktning. För en elev eller vårdnadshavare som har ett särskilt intresse för en viss pedagogik eller språkinriktning ska det vara möjligt att fortsätta inom samma inriktning då man lämnar förskolan för att börja i förskoleklass och grundskola.

När det gäller kvotering i samband med urvalsgrunder anser vi att man bör klargöra vilken typ av kvotering som avses. Vi ställer oss försiktigt positiva till möjligheten att kvotera när det finns fler sökande än platser och att då ta hänsyn till exempelvis inflyttning eller liknande.

Vi avvisar förslaget om att regionalisera Skolverket och därmed också den roll ett sådant regionalt skolverk ska ges avseende ansökan, urval, mottagande i fristående skolor samt placering i kommunala skolor till förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Vi ser en risk att nationell enhetlighet och konsekvens kommer att få stå tillbaka inför en skiftande normgivning mellan de olika regionerna. Förslaget medför också en stor risk för utökad byråkrati, något som inte kan anses gynna utvecklingen av en mer framgångsrik och likvärdig svensk skola. Vi kan inte heller se att Skolverket idag besitter den kompetens som krävs för de mer detaljerade och skolnära uppgifter som utredningen föreslår att de ska ansvara för. Beslut om exempelvis kompetensutvecklingsinsatser fattas bäst så nära skolan som möjligt, där man har god kännedom om den dagliga verksamheten. Utredningen påtalar själv att skolprofessionernas autonomi, skicklighet och förutsättningar för att bedriva undervisning är viktiga nycklar.

Ökad likvärdighet & minskad segregation

Likvärdighet är en viktig princip i svensk skola och en mycket komplex fråga. Det handlar inte om att alla ska göra likadant utan snarare om att alla barn och elever får möjlighet att utvecklas och nå läroplanens mål efter sina förutsättningar. Vårt uppdrag är att ge stöd och utmana den enskilde individen och dennes unika förutsättningar, att helt enkelt få varje individ att växa.

Vi står helt bakom definitionen av likvärdighet som en anpassning till elevernas olika förutsättningar, samt målsättningen att alla barn får en bra skolgång och skolgångens betydelse för livschanser och social rörlighet. Våra många profiler och olikheter har gjort oss övertygade om att förskole- och skolverksamhet kan bedrivas på många olika sätt men ändå vara likvärdiga och uppnå samma mål.

Vi ser också att vår decentraliserade modell ger många fördelar för likvärdigheten. Om vi ska nå fram till alla barn och elever och ge dem de likvärdiga förutsättningar att växa behöver det finnas många olika pedagogiska inriktningar, sätt att lära och med engagerade, närvarande pedagoger.

Det är alltså starkt förenligt med vår värdegrund att på alla sätt försöka motverka segregation i skolan. Vi kommer dock inte ifrån att en segregerad skola är en spegel av ett segregerat boende som är huvudproblemet, något utredningen framhåller som viktig förklaring. Skolan kan inte på egen hand bryta segregationen utan här behövs ett samarbete mellan kommunala instanser, fastighetsbolag, näringslivet och inte minst civilsamhället. Utredningen föreslår en ny reglering i skollagen om att skolhuvudmän ska ansvara för elevsammansättningen i skolorna och ett krav på att aktivt arbeta för att elevgrupper med olika socioekonomisk bakgrund ska mötas. Som huvudman ska man kunna visa att ett systematiskt och framåtsyftande arbete bedrivs för att uppnå en allsidig social sammansättning. I princip kan vi hålla med om vikten av ett sådant arbete. I utredningen saknas dock en närmare reglering eller tydliggörande om hur det ska genomföras. Utifrån lokala förutsättningar och behov är det upp till respektive huvudman att avgöra. Utredaren antar att förslaget om allsidig social sammansättning, tillsammans med förslaget om förändrade urvalsgrunder, ger möjlighet att praktiskt arbeta för minskad segregation. Förslaget innebär också att rektorns motsvarande ansvar regleras genom tydliggörande i läroplanen. Allt arbete ska regelbundet följas upp, främst inom ramen för Skolinspektionens tillsyn. Vi ställer oss frågande till denna ansvarsutformning av flera skäl. I förslaget saknas tydliga kriterier för begreppet "allsidig social sammansättning" och i likvärdighetens namn kan detta inte vara upp till respektive huvudman att avgöra. Vi anser också att varje individ måste bemötas utifrån sina unika, personliga förutsättningar och behov – oavsett bakgrund! Skollagen är tydlig med att hänsyn ska tas till elevers olika behov och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Fokus måste alltså vara att ge alla elever möjlighet att nå sin fulla potential. Det är en stor och viktig samhällsutmaning för alla huvudmän och något som många arbetar hårt för varje dag. En väl fungerande skola med utbildning av hög kvalitet bidrar till att minska segregationen i samhället. Det är däremot ett faktum att det finns en skillnad mellan bra och dåliga skolor i Sverige, oaktat frågan om huvudman, en skillnad som beklagligt nog också ökar. Utredningen påpekar ju själv att vilken skola eleven går på har betydelse för resultaten. Här fyller Skolinspektionen en mycket viktig funktion som tillsynsmyndighet.

Till sist vill vi återigen trycka på vikten av ett nära samarbete mellan kommunen och de enskilda huvudmännen. Vi kan tillsammans påverka den nuvarande segregationen genom att samordna skolvalet och öppna upp för möjligheten att erbjuda exempelvis inflyttade en plats vid en kommunal skola *eller* friskola.

Ersättning & kvalitet

Utredning slår fast att kvaliteten i verksamheten alltid ska vara så hög att målen kan uppnås oavsett var verksamheten bedrivs och vilken huvudman som bedriver den. Likvärdighet betyder inte likformighet eller lika mycket resurser utan hänsyn ska tas till elevers olika förutsättningar och behov, skolan har här ett kompensatoriskt uppdrag. I grunden handlar skolans likvärdighet om att en elevs möjlighet att lyckas i skolan inte på ett systematiskt sätt ska bero på elevens familjebakgrund, var i landet eleven bor eller vid vilken skola eleven går. Detta ställer vi inom Atvexagruppen oss bakom till fullo!

För att åstadkomma likvärdighet är det av yttersta vikt att uppgifter om samtliga huvudmän och skolenheters verksamheter och resultat finns tillgängliga för alla. Ett angeläget område är att ta fram fler indikatorer som påvisar skolors kvalitet. Inte minst för att kunna öka transparensen och informationsunderlaget vid ett aktivt skolval för alla. (Det är även synnerligen angeläget att den akuta frågan om tillgänglig statistik på skolans område får en lösning snarast möjligt.) Därför instämmer vi i utredningens förslag att förbättra tillgång och kvalitet i uppgifter om skolväsendet.

Utredningen föreslår vidare att majoriteten av stimulansbidragen till skolväsendet ska läggas samman till ett sektorsbidrag för att stödja skolverksamheten och stimulera skolutveckling utifrån lokala behov och prioriteringar med målet att öka likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen. Bidraget föreslås vara socioekonomiskt viktat och beräknas för tre år. För att erhålla statsbidrag ska huvudmannen, utifrån analyser av den egna verksamhetens utvecklingsbehov, sammanställa en treårig handlingsplan för att stärka likvärdighet och undervisningskvalitet. Vi anser att det finns stor anledning till att se över de riktade statsbidragen till skolan. Inte minst mot bakgrund av det stora antalet olika bidrag och den utmaning det innebär att få en överblick över helheten, samt den administrativa börda det medför vad gäller ansökan, återrapportering och kontroll. Vi tillstyrker därför att statsbidrag slås samman och att det införs ett nytt samlat sektorsbidrag som löper över en längre tidsperiod. På så sätt kan förutsättningarna för bättre verksamhetsplanering och budgetering utvecklas och utmyнна i ett mer stabilt system i längden. Dock anser vi att bidraget inte enbart bör fördelas utifrån en socioekonomisk viktning, utan även ta hänsyn till den specifika skolans utmaningar och behov av utveckling. Vi står också bakom utredningens uppfattning att statsbidragen till lärarlönelyft och karriärtjänster bör hållas utanför ett sådant upplägg.

Nivån på det nya sektorsbidraget och dess fördelning behöver diskuteras vidare eftersom utredningen inte redovisar effekterna på vare sig enskilda verksamheter eller kommuner. Sektorsbidragets införande får inte riskera att gynna eller missgynna verksamheter utan att belysa grunden för fördelningen och dess orsaker. Skolpengen (via kommunen) ska vara skolans huvudsakliga finansiering och tilldelningen av statliga bidrag får inte påverka denna grundfinansiering.

Vi delar definitivt inte utredningens bild av att de kommunala skolornas uppdrag är större och svårare än friskolornas. Utredningen anser att variationer i elevunderlaget skapar ökade kostnader för kommunerna, som inte belastar friskolor, samt att beräkningen av grundbeloppet inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till dessa merkostnader. Både förväntade, trendmässiga ökningar eller demografiska minskningar av elevunderlaget hävdas ge större kostnader i de kommunala skolorna, antingen för att platser oväntat lämnas tomma eller för att de kommunala skolorna måste ha överkapacitet för den händelse att elevantalet ökar. De analyser som presenteras i utredningen underbygger dock inte detta påstående och kan därmed inte ligga till grund för utredningens förslag. Vi avstyrker därför förslaget att hemkommunen, vid beräkningen av det grundbelopp som ska lämnas i bidrag till en enskild huvudman, ska kunna göra ett avdrag för de merkostnader som hemkommunen har till följd av sitt ansvar.

Vi ser inte att fristående skolor har ett mindre, eller enklare uppdrag, än en kommun. Snarare ser våra utmaningar annorlunda, och till delar svårare, ut. De flesta fristående skolor har ingen lång kö och ingen garanti för att platserna fylls. Snarare behöver verksamheten ständigt arbeta för att hålla hög kvalitet och ha ett gott rykte för att varje år väljas på nytt, av nya elever och föräldrar. Det är en granskning och verklighet som de kommunala skolorna inte delar.

Utredningen konstaterar att effektivitetsskillnadernas betydelse för kostnaderna inte kunnat analyseras särskilt. Samtidigt slås fast att effektivitetsskillnaderna är betydande. Detta är en brist när man ska försöka få lika villkor mellan skolor oberoende av huvudman. Därför föreslår vi att en särskild kompletterande utredning genomförs som ser på möjliga effektivitetsmått och hur effektivitet och metodologi skiljer sig i landets olika skolformer.

Att man är effektiv och att eleverna når goda resultat ska inte innebära att man bestraffas ekonomiskt, tvärtom borde det premieras. Att utredningen konstaterar att vissa enskilda huvudmän gör vissa överskott är definitivt inte ett bevis för att deras totala resurs över tid är mer generös än den kommunala verksamhetens, vilket utredningen säger. Det kan istället vara så att friskolorna drivs effektivare med fortsatt god kvalitet eller bättre. Om så är fallet borde istället kravet riktas mot de kommunala huvudmännen, att driva en effektivare skolundervisning. Men så låter sig inte sägas utan evidens, vilket dock utredningen gör åt andra hållet, därav vårt förslag om en kompletterande utredning.

Vi tror att ett nära samarbete mellan kommunala och enskilda huvudmän likväl som mellan verksamheter och kommunen är långt viktigare för en ökad likvärdighet än att, utan tydligt angivna riktlinjer, hålla tillbaka delar av grundbeloppet. Vi ser inte att det är att sätta varje barn och elev främst.

Utredningen gör också bedömningen att staten bör ta ett större ansvar för att undervisningen i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan ska vara likvärdig och kompensatorisk. Staten bör använda finansiella styrmedel i syfte att minska de skillnader mellan kommuner och huvudmän som kvarstår då hänsyn tagits till skillnader i förutsättningar och uppdrag, samt för att säkra en socioekonomisk kompensation mellan huvudmän. Vi håller med om att det är av yttersta vikt att undervisningen är likvärdig och kompensatorisk men vill också betona vikten av kvalitet och resultat för den enskilde individen. Det är viktigt att se på hur resurserna används, här måste krav ställas på uppföljning och utvärdering av effekterna.

Vi ser fram emot att bidra till skolans fortsatta utveckling för ökad kvalitet och likvärdighet och är gärna aktivt delaktiga i arbetet framöver. Det är vår utgångspunkt att alla skolor ska vara bra och att det svenska skolsystemet ska vara av världsklass!

För Atvexagruppen,

Mia Bark
Rektor och VD, Friskolan Svettpärlan

Angelica Hedin
Kvalitetsdirektör, Atvexa

Ninni Christina Hodell
VD, Rälsen, Nyfiket Lärande och Pilgrimsskolan

Andreas Jälmestål
Rektor och VD, Farsta Strandskolan och Förskolan MA Vätterosen AB

Per Marteus
VD, Byängsskolan, Vallentuna Friskola och Akers Friskola

Caroline Mårtensson
Rektor och VD, Metapontum

Djordje Petrovic
Rektor och VD, Tornadoskolan

Dominique Roosen
VD, Engelska Skolor & Förskolor i Sverige

Helena Rooth
VD, Unike Förskolor

Robert Rydén
Rektor och VD, Ängdala Skolor

Karin Sjöberg
VD, Förskolorna Framtidsfolket

Katarina Sjögren
VD, Atvexa

Carina Tell
VD, Måbra Förskolor och Säbyholm Förskolor

Anne-Marie Utterström Olsson
VD, Montessori Förskolor och Skolor i Sverige

Om Atvexa

Atvexa är en långsiktig ägare till verksamheter inom förskola och skola. Vi brinner för att ge alla barn och elever möjlighet att utvecklas i verksamheter som präglas av hög kvalitet och som erbjuder olika pedagogiska inriktningar och arbetssätt.

Vi som leder Atvexa har en stark övertygelse om att det måste finnas skolor och förskolor med olika pedagogiska inriktningar och arbetssätt för att alla barn ska kunna hitta rätt lärandemiljö. Vi är stolta över alla våra dotterbolag som tillsammans erbjuder verklig mångfald. Vi värnar våra verksamheters olikheter men några saker förenar hela Atvexagruppen, vår värdegrund – olikhet, långsiktighet, öppenhet och nyfikenhet – är viktig och genomsyrar alla våra verksamheter.

Vi är också övertygade om att de bästa besluten fattas nära barn och elever. Alla våra dotterbolag arbetar självständigt med egen ledning. Med det sagt är ägandet viktigt och inom Atvexagruppen jobbar vi med ett aktivt, nära och engagerat ägarskap. Vi stöttar i de frågor våra chefer behöver hjälp med och vi följer upp verksamheten utifrån olika aspekter både för att säkerställa att vi har riktigt bra verksamhet och för att kontinuerligt se vad vi behöver utveckla och åtgärda.

Våra verksamheter bedrivs i Mälardalen, Västra Götaland, södra Sverige, södra och östra Norge samt norra Tyskland. I Atvexagruppen finns idag totalt 131 förskolor, 29 skolor, en särskola och cirka 3 300 medarbetare och 14 400 barn och elever.